

Avizul Comitetului European al Regiunilor — Planul de acțiune verde pentru IMM-uri și Inițiativa privind locurile de muncă verzi

(2015/C 140/05)

Raportor:	dna Satu TIETARI (FI-ALDE), membru al Consiliului municipal din Säkylä
Documente de referință:	Comunicarea „Plan de acțiune verde pentru IMM-uri” COM(2014) 440 final Comunicarea „Inițiativă privind locurile de muncă verzi” COM(2014) 446 final

I. RECOMANDĂRI POLITICE

COMITETUL EUROPEAN AL REGIUNILOR,

1. În ultimii ani, termenul „ecologic” a câștigat un loc din ce în ce mai important în procesul de elaborare a politicilor, întrucât preocupările legate de mediu au căpătat un caracter orizontal și global. Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii a identificat drept esențială tranziția către un model economic ecologic, cu emisii reduse de carbon și eficient din punctul de vedere al utilizării resurselor.
2. Una dintre temele centrale ale acestor două comunicări este conceptul de „**economie verde**”, care este definită ca un model „care să asigure creșterea și dezvoltarea, să protejeze sănătatea și bunăstarea oamenilor, să ofere locuri de muncă decente, să reducă inegalitățile și care să investească în biodiversitate, inclusiv în serviciile ecosistemice pe care le asigură aceasta (capitalul natural) și să le protejeze pentru valoarea lor intrinsecă și pentru contribuția lor esențială la bunăstarea și prosperitatea economică a oamenilor”⁽¹⁾.
3. Trecerea la o economie verde influențează nemijlocit atât competitivitatea fiecărei întreprinderi, cât și competitivitatea economiei europene, în ansamblul său. Resursele devin din ce în ce mai rare. Consumul crește în tot mai multe domenii, atingându-se limitele rezistenței mediului. Realizarea în timp util a tranziției către o economie verde nu este numai de dorit, ci și esențială pentru menținerea și consolidarea competitivității și a prosperității în cel mai scurt timp cu putință.
4. susține comunicările Comisiei privind Planul de acțiune verde pentru IMM-uri și Inițiativa privind locurile de muncă verzi;
5. împărtășește opinia exprimată de Comisie în ambele comunicări, conform căreia succesul tranziției către o economie verde este un factor crucial pentru competitivitatea prezentă și viitoare a Uniunii Europene;
6. subliniază rolul central jucat de sectorul public și de autoritățile locale și regionale în facilitarea tranziției către o economie verde; pe lângă rolul lor în promovarea tranziției către o economie verde, autoritățile publice ar trebui să reprezinte un model și o referință în ce privește punerea în practică a propriilor proiecte, programe, aplicarea legislației, achizițiile publice și crearea de locuri de muncă în contextul noii paradigme a economiei verzi;
7. consideră că este extrem de important să se continue eforturile de promovare a competitivității ecologice a IMM-urilor prin îmbunătățirea accesului la finanțare, furnizarea mai multor informații, simplificarea legislației, reducerea birocrăției și consolidarea unei culturi antreprenoriale verzi;
8. susține obiectivul Inițiativei privind locurile de muncă verzi de a crea sinergii între politicile privind ocuparea forței de muncă și politicile de mediu, pentru a se veni în sprijinul trecerii la o economie competitivă, verde și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor;
9. subliniază că problema competențelor este deosebit de relevantă pentru tineri, dat fiind că ei sunt încă afectați de o rată a șomajului absolut zdrobitoare, de peste 22 %, și că ar trebui să fie mai bine pregătiți pentru locurile de muncă de mâine, în general, și pentru locurile de muncă verzi, în special;
10. împărtășește punctul de vedere al Comisiei cu privire la necesitatea de a revizui și actualiza programele de educație și de formare profesională, precum și sistemele de calificări în vederea facilitării tranziției către o economie verde;

⁽¹⁾ Definiție preluată din Decizia nr. 1386/2013/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 noiembrie 2013 privind un Program general al Uniunii de acțiune pentru mediu până în 2020 „O viață bună, în limitele planetei noastre”. OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

11. subliniază că întreprinderile diferă considerabil: unele oferă deja produse și servicii verzi, în timp ce acelea care oferă servicii și produse mai tradiționale ar putea beneficia, de asemenea, de pe urma utilizării unor surse de energie și a unor materii prime mai ecologice;

Definiții de bază

12. este de părere că provocările legate de mediu ar trebuie văzute atât ca o oportunitate, cât și ca o amenințare la adresa întreprinderilor, a angajaților acestora, a piețelor forței de muncă și a UE;

13. consideră că termenii și cifrele de bază și punctul de plecare pentru economia verde ar trebui să fie definite și clarificate, astfel încât termenii și cifrele să fie stabilite de comun acord, coerente și lipsite de ambiguitate;

14. consideră că o tranziție de succes către o economie ecologică este esențială pentru competitivitatea actuală și viitoare a UE, motiv pentru care este vital să se asigure coerența în ceea ce privește utilizarea termenilor;

15. subliniază dimensiunea regională a tranziției către o economie ecologică, precum și rolul-cheie jucat de autoritățile locale și regionale în domeniul educației, infrastructurii, al sprijinului acordat întreprinderilor locale și al creării serviciilor pentru ocuparea forței de muncă. Atrage totodată atenția asupra inițiativelor ecologice apărute la nivel local, ca exemple pentru alte teritorii ale UE;

16. subliniază diversitatea de situații și provocări de la nivel local și solicită ca circumstanțele excepționale din regiuni să fie luate în considerare în ceea ce privește ecologizarea economiei;

17. subliniază că, pentru a se bucura de succes, economia verde trebuie să prezinte cinci elemente principale: 1) *reducerea*, altfel spus o reducere generală a consumului de materii prime și energie; 2) *utilizarea energiei curate*, pentru a se evita dependența de energia din importuri și emisiile și pentru a se crea locuri de muncă; 3) *eficiența*, ceea ce înseamnă că materiile prime și energia trebuie utilizate mai eficient de-a lungul întregului lanț valoric al unui produs sau serviciu dat; 4) *crearea de rețele* și schimbul de bune practici; compararea informațiilor între statele membre și sectoare oferă o oportunitate de a stimula aprovizionarea cu produse și servicii verzi, inclusiv a piețelor din afara UE; 4) *accesul la finanțare*, ceea ce înseamnă că este esențial să se garanteze disponibilitatea fondurilor și să se reducă birocrăția; cererile de finanțare ar trebui să fie simple, ușor de înțeles și utile și în alte domenii de activitate;

Obiectiv

18. subliniază că, în momentul evaluării, există diferențe semnificative în cadrul pieței interne a UE între sectoare și între statele membre în ceea ce privește utilizarea eficientă a resurselor, și solicită să se adopte măsuri pentru a stimula eficiența utilizării resurselor prin schimbul de exemple de bune practici și de situații care au dus la eșec;

19. subliniază importanța autorităților locale și regionale, în special a municipalităților, în ceea ce privește implementarea măsurilor menționate la punctul anterior, luând în considerare posibilitatea unei finanțări prin intermediul actualului cadru financiar european;

20. consideră că eforturile de a îmbunătăți eficiența utilizării resurselor ar trebui să fie luate în considerare în toate etapele lanțului valoric, că pe această cale s-ar reduce semnificativ nevoia de materii prime și că abordarea bazată pe lanțul valoric ar trebui să fie integrată atât în activitățile din sectorul public, cât și în cele din sectorul privat;

21. consideră că Planul de acțiune ar trebui să se concentreze asupra unor măsuri la nivel european în scopul armonizării și consolidării inițiativelor verzi de sprijinire a IMM-urilor existente la nivel național și regional;

22. constată că se pune accentul pe energia din surse regenerabile și pe biocombustibili, domenii în care UE dispune într-o măsură suficientă de informații, know-how și tehnologie; solicită eliminarea barierelor din calea dezvoltării, pentru a se putea genera numeroase locuri de muncă verzi calificate și de calitate și se declară în favoarea cercetării, dezvoltării și inovării în acest sector;

23. subliniază importanța unei mentalități verzi și practica tot mai răspândită, în toate statele membre, a etichetării „originar din UE”;

24. salută obiectivul Comisiei Europene de a institui în 2015 un centru european de excelență pentru utilizarea eficientă a resurselor și de a-l conecta la o rețea de parteneriate la nivelul tuturor regiunilor europene, însă invită Comisia să clarifice, în ceea ce privește această platformă, cine vor fi acești parteneri și cum vor fi ei selectați;

25. subliniază, de asemenea, necesitatea de a implica autoritățile locale și regionale în acest proces, dat fiind că ele se află în poziția ideală pentru a înțelege situația și provocările specifice de la nivel local și regional și pentru a stabili care sunt părțile interesate cele mai relevante; în acest domeniu, ar trebui să se promoveze cartografierea potențialului specific al fiecărei regiuni apte să ofere asistență actorilor de pe plan local în ceea ce privește identificarea clusterelor de investiții, măsurile de sprijinire a activității independente și crearea de cursuri de formare și specializare axate pe diferitele dimensiuni ale economiei verzi;

26. consideră că trebuie definite obiective pentru ca proiectarea produselor să fie responsabilă din punct de vedere ecologic și solicită întreprinderilor să dea dovadă de o mai mare responsabilitate față de mediu;

Viziune

27. subliniază că expertiza și competențele necesare pentru ecologizarea economiei ar trebui să fie accesibile tuturor în diferitele state membre în ceea ce privește aspectele fundamentale și că ar trebui să se ia măsuri pentru a se asigura un nivel adecvat de know-how la nivel local;

28. solicită să se depună eforturi pentru a difuza în continuare principiul învățării pe tot parcursul vieții; un factor esențial este utilizarea cu succes a noilor informații, întrucât economia verde va necesita schimbări și acțiuni transparente în ceea ce privește ansamblul componentelor lanțului de valori;

29. subliniază că, la ora actuală, nu există o corelare satisfăcătoare a competențelor cu locurile de muncă, iar schimbările la nivel de sistem sunt lente; proiectul ESCO al Comisiei este un bun exemplu de încercare de a pune în legătură angajatorii cu angajați calificați pentru munca cerută; pentru propuneri suplimentare privind corelarea locurilor de muncă cu competențele, CoR face trimitere la avizul său pe tema „Cadrul de calitate al UE pentru anticiparea schimbărilor și restructurare”⁽²⁾;

30. subliniază că economia verde va presupune tranziția către o economie circulară și cu emisii scăzute de dioxid de carbon, ceea ce va crea locuri de muncă noi și inovatoare. Aceasta înseamnă că unele din vechile locuri de muncă vor fi înlocuite cu altele noi, iar profilurile profesionale vor trebui redefinite;

31. solicită să se promoveze o cooperare mai amplă între autorități, IMM-uri, asociații și instituțiile de învățământ, dat fiind că utilizarea cu succes a noilor tipuri de informații va presupune o mai bună orientare și coordonare a măsurilor și a instrumentelor de finanțare;

32. reafirmă importanța cercetării și dezvoltării tehnologice (CDT) ca modalitate de impulsionare a implementării economiei verzi, promovându-se prin intermediul fondurilor europene disponibile asocierea universităților, IMM-urilor și a altor entități locale și regionale, coordonate ca elemente centrale ale cunoașterii (învățământ, cercetare și inovare) sub forme sinergice precum clusterelor sau platformele pentru inovare deschisă (Open Innovation), în scopul schimbului de cunoștințe și al fertilizării reciproce a domeniilor de cunoaștere;

33. solicită ca autoritățile locale și regionale, în virtutea expertizei și competențelor lor semnificative din acest domeniu, să fie pe deplin implicate în măsurile de coordonare. Există deja exemple demne de urmat de parteneriate cu autoritățile locale prin care se oferă întreprinderilor și asociațiilor consiliere pe teme legate de energie, inclusiv cu privire la identificarea subvențiilor și a posibilităților de finanțare, recomandări referitoare la măsuri individuale, care oferă totodată o imagine de ansamblu asupra furnizorilor de echipamente și servicii, și asistență pentru pregătirea procedurilor de ofertare;

Strategie

34. împărtășește punctul de vedere al Comisiei cu privire la necesitatea de a se revizui și actualiza programele de educație și de formare profesională, precum și sistemele de calificări, în strânsă cooperare cu statele membre și cu autoritățile locale și regionale, astfel încât să se ia în considerare și să se faciliteze tranziția către o economie verde și propune ca toate cursurile de educație și de formare să cuprindă cel puțin un modul consacrat acestei teme. De asemenea, trebuie să se ia măsuri prin care să se examineze care sunt modalitățile de monitorizare a impactului formării, dat fiind că este nevoie de o monitorizare pe termen lung, efectuată atât la nivelul superior, cât și la cel inferior;

35. se declară preocupat de gradul de adecvare și previzibilitate și de nivelul formării pe teme legate de economia verde și de competențele ecologice în diferite state membre. Este esențial să se garanteze că în statele membre se înființează cursuri de formare care acoperă know-how-ul ecologic, juridic și antreprenorial; totodată, acestea ar garanta că funcționarii dispun de suficiente date și competențe;

⁽²⁾ (CDR 1319/2014)

36. subliniază că problema noilor competențe este deosebit de relevantă pentru tineri, care ar trebui să fie mai bine pregătiți pentru locurile de muncă de mâine, în general, și pentru locurile de muncă verzi, în special;

37. subliniază că este nevoie de o perspectivă mai largă și de luarea în considerare a impactului pe termen lung, astfel încât să se identifice o modalitate de a combina competențele ecologice cu un solid know-how antreprenorial. Ar trebui ca mentalitatea ecologică și antreprenorială să fie înculcată încă de pe băncile școlii, întrucât noile profesii se vor baza pe competențe în științele naturale, precum și pe competențe tehnice și matematice; aceasta trebuie să ocupe un loc aparte și în cadrul programelor de educație pentru adulți;

38. este preocupat de faptul că sunt rare IMM-urile din Europa care să fie conștiente de posibilitatea de a utiliza resursele în mod mai eficient și de beneficiile care ar putea rezulta de pe urma utilizării acestor mijloace în practica economică;

39. sugerează autorităților locale, regionale și naționale cu competențe fiscale să instituie mecanisme de discriminare pozitivă a întreprinderilor care implementează principiile și conceptele economiei verzi, în contextul responsabilității sociale a întreprinderilor, printre altele prin intermediul reducerii taxelor și impozitelor, prin utilizarea achizițiilor publice și prin scuturi fiscale;

40. solicită ca informațiile privind formarea și oportunitățile de finanțare să fie adaptate nevoilor IMM-urilor din diferite sectoare, având în vedere că acestea nu privesc întotdeauna cu ochi buni necesitatea formării pe teme legate de economia verde;

41. solicită crearea unor stimulente în vederea completării competențelor, dat fiind că dobândirea unor noi informații și a unui nou know-how este esențială. Ar trebui să se înțeleagă bine cum pot fi reutilizate toate materialele reciclabile, cum pot fi ele transformate în materiale noi și inovatoare și care sunt normele și cerințele în domeniu;

42. constată că costul materiilor prime a crescut în 75 % din IMM-urile din UE în decursul unei perioade de cinci ani și că este nevoie de măsuri urgente pentru a testa noi metode și a le difuza sistematic, astfel încât să se protejeze competitivitatea întreprinderilor;

43. recomandă ca diferitele sectoare să analizeze în continuare posibilitățile de a coopera mai bine între ele, precum și oportunitățile de a-și valorifica reciproc expertiza în materie de servicii, de produse sau de componente ale acestora. Astfel se vor crea oportunități de afaceri, în special pentru întreprinderile mici, care ar putea alcătui entități mai mari prin crearea de rețele. Ar trebui colectate exemple, iar bunele practici ar trebui diseminate în statele membre;

44. recomandă să se studieze atent toate oportunitățile de sprijinire a IMM-urilor astfel încât acestea să reintroducă materiile prime uzate sau excedentare în producția proprie și în lanțurile valorice, sau chiar ca parte a producției unei alte întreprinderi. Un exemplu în acest sens ar putea fi un concept de energie în circuit închis, adaptat situației locale, în care deșeurile, energia pierdută, căldura, nutrienții și dioxidul de carbon sunt refolosite și reciclate în producția de energie și de hrană;

45. observă necesitatea promovării cooperării antreprenoriale între sectorul alimentației ecologice și alte sectoare potențial legate de acesta: gastronomia, alimentația publică, turismul rural, agroturismul, turismul în natură, fabricarea de recipiente și ambalaje durabile și/sau artizanale, construcțiile durabile, producția alimentară artizanală etc.

46. recomandă să se organizeze o campanie de sensibilizare cu privire la dezvoltarea durabilă, adresată publicului larg din UE, în care să se sublinieze posibilitățile de care dispune fiecare pentru a influența la nivel individual cantitatea de deșeuri și tratarea lor;

47. observă că autoritățile locale joacă un rol esențial în îndeplinirea obiectivelor UE în materie de emisii. Un exemplu de urmat este proiectul finlandez „Kohti hiilineutraalia kuntaa” („Către un oraș neutru în materie de emisii de carbon”), al cărui scop este asumarea unui angajament de reducere a gazelor cu efect de seră de către actorii locali – consiliul local, locuitorii și întreprinderile. Scopul proiectului este de a identifica abordări noi și inovatoare care creează locuri de muncă pe plan local și care se bazează pe utilizarea durabilă a resurselor naturale locale și pe o mai mare eficiență energetică;

48. recomandă să se elaboreze concepte referitoare la consumul colaborativ și la economia serviciilor, în care, în locul proprietății de tip tradițional, consumatorii să poată cumpăra produse sub formă de servicii și să le returneze producătorului odată ce acestea ajung la sfârșitul ciclului de viață, pentru a fi reutilizate;

49. recomandă să se elaboreze metode mai bune de calcul, care să ofere măsurători mai fiabile ale consumului de energie;

50. admite că crearea unor produse ecologice care să aibă și succes pe piață va necesita investiții financiare substanțiale atât în ce privește dezvoltarea produsului, cât și lansarea și înregistrarea produselor și serviciilor generate în cadrul acestui proces. Pe viitor, legislația va trebui să se dovedească capabilă să ofere posibilitatea dezvoltării rapide a noilor inovații, în loc să le restrângă sau să le limiteze;

51. propune să se promoveze utilizarea unor sisteme de management de mediu, în special a sistemului european EMAS, în scopul de a încorpora cultura ecologică în procesul decizional al întreprinderilor, îmbunătățind astfel eficiența funcționării acestora și informarea publicului privind performanța lor de mediu;

Efecte

52. este de acord cu punctul de vedere al Comisiei referitor la faptul că statele membre ar putea scădea costul mâinii de lucru prin utilizarea veniturilor provenite din licitațiile legate de schema UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS), însă subliniază că în forma sa actuală, ETS nu este pe deplin eficientă;

53. salută accentul pus de inițiativă pe promovarea spiritului antreprenorial și reafirmă faptul că în opinia sa, Europa ar trebui să le prezinte tinerilor antreprenoriatul ca pe un parcurs profesional posibil și promițător pentru viitor;

54. este de părere că, alături de economia verde, antreprenoriatul social poate fi văzut ca o alternativă valoroasă la modalitățile tradiționale de a desfășura activități antreprenoriale, indiferent că au scop lucrativ sau nu, și salută în acest sens intenția Comisiei de a facilita accesul întreprinderilor sociale la finanțare;

55. este de părere că prin inovare și prin reproiectarea produselor și a modelelor de producție și de afaceri, întreprinderile ar putea reduce utilizarea de materii prime costisitoare și ar putea genera mai puține deșeuri;

56. consideră că introducerea unui sistem european uniform de certificare a economiei verzi ar fi benefică, în special pentru întreprinderi, și că pe termen lung ar asigura predictibilitatea și securitatea juridică, întrucât interpretările juridice legate de o serie de teme potențial generatoare de conflicte juridice ar fi cunoscute din start;

57. observă că materiile prime, apa și energia reprezintă 50 % din costurile totale de producție ale întreprinderilor ⁽³⁾, ceea ce înseamnă că reducerea acestui impact excesiv asupra cheltuielilor întreprinderilor prin revizuirea sistemului de producție, transport și distribuie a energiei înseși, precum și orice creștere a eficienței utilizării resurselor și a eficienței energetice poate produce economii semnificative. Situația este cu atât mai presantă cu cât costurile energiei și ale multor materii prime au crescut în ultimii ani;

58. recomandă ca operatorii de la nivel local și regional să fie informați în mod bine direcționat cu privire la potențialul oferit de sursele de finanțare pentru perioada de programare 2014-2020 și ca aceste fonduri să fie utilizate pentru a sprijini IMM-urile „verzi”, exemplele cuprinzând FEDER, FSE, FEADR, programul LIFE, Mecanismul de finanțare a capitalului natural și Instrumentul de finanțare privată pentru eficiență energetică, COSME și Orizont 2020;

59. ridică problema trecerii la taxele și impozitele de mediu (ca instrumente pentru stimularea răspunderii comune pentru mediul înconjurător), care, potrivit Comisiei, sunt mai puțin dăunătoare pentru creșterea economică și ar duce atât la o mai bună performanță de mediu, cât și la creșterea gradului de ocupare a forței de muncă. Statele membre care au testat taxele de mediu și-ar putea împărtăși experiența lor pe o scară mai largă, iar exemplul lor ar putea fi urmat de alte state membre;

⁽³⁾ Europe INNOVA (2012) *Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies* [Ghid privind eficiența utilizării resurselor în procesul de producție: Experiințe legate de îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor în întreprinderile producătoare], p.6. Disponibil aici.

60. subliniază faptul că statele membre și Comisia au dezvoltat indicatori și instrumente care să permită o mai bună înțelegere a piețelor forței de muncă de la nivel european, național și regional. Pentru a obține rezultate concrete, statele membre ar trebui să utilizeze module armonizate la nivelul UE în ce privește punerea în aplicare și transferul de date;
61. își reiterează observația că un mediu favorabil dezvoltării întreprinderilor presupune ca autoritățile publice să investească în infrastructuri de calitate, printre altele în domeniul transportului sau în cel al tehnologiilor digitale, în acest scop ele având nevoie de sprijinul Uniunii Europene;
62. înțelege că IMM-urile nu dispun de cunoștințele, rețelele și competențele IT necesare, motiv pentru care întâmpină dificultăți în valorificarea oportunităților oferite de prevenirea generării de deșeuri și de reutilizarea produselor, a materiilor prime și a deșeurilor ca parte a diferitelor lanțuri valorice;
63. subliniază că costurile ridicate ale investițiilor inițiale pot reduce și mai mult interesul pentru implementarea unor activități economice legate de reutilizarea și de reciclarea resurselor, de vreme ce IMM-urile sunt nevoite să aprecieze dacă activitățile sunt viabile din punct de vedere comercial; prin urmare, ar trebui adoptate măsuri fiscale și legislative, precum și alte tipuri de ajutoare, pentru a reduce impactul acestor costuri;
64. este de părere că trebuie să se adopte pe o scară mai largă standarde ecologice care să respecte biodiversitatea și să promoveze politicile de atenuare a schimbărilor climatice și adaptare la acestea, că ele trebuie diseminate în toate statele membre și că, în acest scop, este nevoie de o comunicare regulată cu consumatorii;
65. recunoaște că principiile formulate în cadrul standardelor de la nivelul UE în materie de economie verde ar trebui să stea la baza tuturor activităților IMM-urilor, dar crede că este extrem de important, totodată, ca utilizatorii finali ai produselor, și anume consumatorii, să cumpere produse certificate ca fiind responsabile din punct de vedere ecologic.
66. atrage atenția asupra faptului că ecologizarea lanțului valoric, care implică refabricarea, repararea, întreținerea, reciclarea și proiectarea ecologică, poate oferi oportunități de afaceri considerabile pentru multe IMM-uri, dar că obstacolele legislative, instituționale, tehnice și culturale împiedică IMM-urile să profite de acest lucru, motiv pentru care trebuie să se elimine aceste bariere sau, atunci când acest lucru nu este posibil, să se înlesnească depășirea lor.

Bruxelles, 12 februarie 2015

*Președintele
Comitetului European al Regiunilor*
Markku MARKKULA
